

Summary

MO AK KONPÒTMAN

Aldous Huxley

Espas ak tan: Angletè, fen ane 1930 yo

Huxley di konsa mo yo fòje fason nou panse ak aji. Santiman imen kapab chanje. Pa egzanp, nou rayi lennmi nou. Epoutan, nou pa santi lahèn sa a chak minit. Mo *lennmi* fè nou sonje pou nou kontinye rayi. Mo yo konsantre sou panse nou ak aksyon nou epi yo dirije toulede. Mo ki mal chwazi kapab mennen nan move aksyon. Nou chwazi souvan mo pou n kache reyalize ki pa amizan. Mo ka fè lagè sanble yon bagay enpèsònèl. Yo kapab fè sa parèt mwen mechan tou. Nou pale osijè “fòs” oswa “liy” alapas chak grenn moun separe. Mo fè moun ki goumen avèk nou sanble yo pi mechan epi yo mwen reyèl. Nou gwoupe moun sa yo ansanm kòm yon sèl moun ki rele “lennmi.” Li pi fasil pou rayi yon moun senp pase anpil moun diferan. Nou pale tou osijè itilizasyon fòs pou pwoteje demokrasi. Ekspresyon “itilizasyon fòs” pa sonnen move. Epoutan, nan lagè modèn nan, li vrèman vle di itilizasyon bonm ak zam chimik pou touye anpil moun ki nan vil yo. Huxley di konsa destriksyon avèk bonm pa ede demokrasi a. Li kwè nou pa ta dwe itilize langaj pou kache laverite. Refleksyon kòrèk mennen nan bon jan konpòtman moral. Nan konklizyon li, Huxley asosye lide li sou mo ak aksyon nan monn politik la.

Lời nói và Hành vi

Aldous Huxley

Bối cảnh: Nước Anh, cuối những năm 1930

Huxley nói rằng lời nói hình thành cách chúng ta suy nghĩ và hành động. Tình cảm con người có thể thay đổi. Ví dụ, chúng ta ghét kẻ thù của chúng ta. Nhưng chúng ta không cảm thấy căm thù từng phút một. Từ *kẻ thù* nhắc chúng ta luôn căm thù. Từ ngữ tập trung và dẫn dắt suy nghĩ và hành động của chúng ta. Chọn lời nói tồi có thể dẫn đến những hành động sai hoặc ngu xuẩn. Chúng ta thường dùng lời nói để che giấu thực tế khó chịu. Lời nói có thể làm cuộc chiến tranh dường như không liên quan đến ai. Lời nói cũng có thể làm nó có vẻ ít xấu xa. Chúng ta nói về “lực lượng” hay “hàng ngũ” thay vì nói về từng người. Lời nói cũng làm cho những người chúng ta chiến đấu với họ dường như xấu và khó hiểu hơn. Chúng ta nhóm họ lại thành một người gọi là “kẻ thù”. Ghét một người dễ hơn là ghét nhiều người. Chúng ta cũng nói về việc dùng sức mạnh để bảo vệ nền dân chủ. Câu “dùng sức mạnh” không phải là xấu. Nhưng trong cuộc chiến tranh hiện đại, nó thực sự có nghĩa là dùng bom đạn và vũ khí hóa học để làm tiêu tan những thành phố đông người. Huxley nói rằng sự phá hủy do bom gây ra không giúp nền dân chủ. Ông tin rằng chúng ta không nên dùng ngôn ngữ để che giấu sự thật. Suy nghĩ đúng đắn dẫn đến hành vi tốt và có đạo đức. Trong lời kết của mình, Huxley liên hệ những suy nghĩ của mình về lời nói và hành động với thế giới chính trị.